

EESTI
TAASTUVENERGIA
KODA

Hr Kristen Michal, Majandus- ja taristuminister
Hr Ando Leppiman, Energeetika ja ehituse asekancler
Hr Toomas Kivimägi, Riigikogu majanduskomisjoni esimees

Meie: 23.10.2015

Energiamajanduse arengukava eelnõust

Lp hr Kristen Michal,

Aasta eest avaldas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) Energiamajanduse Arengukava (ENMAK) eelnõu ja selle Keskkonnamõtjude Strateegilise hindamise (KSH) dokumendi. Aasta hiljem pole ENMAK eelnõu ministeeriumist edasi liikunud ning samuti pole tehtud eelnõus olulisi muudatusi. Seda hoolimata vahepeal aset leidnud Riigikogu valimistest, valitsuskoalitsiooni koosseisu muudatustest ning uuest koalitsioonileppest, muutunud olukorrast globaalses majanduses, järsult langenud nafta ning elektrienergia hindadest ja kodumaiste põlevkiviõlitootjate muutunud plaanidest.

Meie hinnangul sisaldab Energiamajanduse Arengukava (ENMAK) eelnõu endiselt rida küsitavusi.

1. Eesti riik panustab energiamajanduse pikaajalises arengukava eelnõus endiselt põlevkivi uttegaasi stsenaariumile. Selline valik oli juba aasta eest äärmiselt küsitav, sest KSH viieteistkümne stsenaariumi võrdluses sai uttegaasi stsenaarium alles kolmeteistkümnenenda koha, ning on täna veelgi problemaatilisem. Uttegaasi stsenaarium valiti välja hoolimata sellest, et uttegaasi stsenaariumites näidatakse investeeringuid madalamana (Enefit-280 seadme hinnaks on arvestatud 140 miljonit EUR, ehkki selle kulu on Eesti Energia andmetel 237 miljonit EUR), ressursikulu madalamana (põlevkivi hind on kulupõhine ja tulevikus ei kasva), uttegaasi hinda olematuna, uttegaasi aktsiisiga ei maksustata, kapitalikulu madalamana (10%), tootja kasumi arvutamisel ei ole arvestatud kapitali kuluga (nt. laenu intressidega projekti opereerimise ajal), uttegaasijaama eluiga pea kaks korda pikemana võrreldes maagaasil töötavate elektrijaamadega. Teisalt näidati taastuvenergia eeldusi tegelikest halvematena. Eelnõu koostajad jätsid kõrvale taastuvenergia võimalused panustada majandusse, heaollu ja puhtamasse keskkonda.
2. Juhtisime aasta eest korduvalt tähelepanu riskidele, mida ENMAK koostajad ei arvestanud. Tõime esile, et uttegaasile kogu Eesti elektritootmise tuleviku rajamine on äärmiselt riskantne. ENMAK eelnõu ei võtnud arvesse õlitööstuse arendamisega seotud riske nagu naftahinnarisk ja tehnoloogiarisk, arvesse võtmata on ka CO2 hinna risk ning administratiivsed riskid, mis tulenevad avaliku sektori otsustest nagu

keskkonnatasud ning keskkonnanõuded. Täna on mitmed meie poolt esile toodud riskid realiseerunud ning riik on realselt olukorras, kus puudub adekvaatne stsenaarium tootmisvõimsuste edendamiseks.

3. ENMAK eelnõu kohaselt peaksid endiselt kõik elektritootmise võimsused tekkima turupõhiselt. Olemasoleva turumudeli juures turupõhiselt, ehk ainult elektrihinda arvestades uusi elektritootmisvõimsusi rajada ei ole võimalik. Seda põhjusel, et elektrienergia hind ei sisalda investeeringukomponenti, vaid põhineb elektri jaama muutuval. Viimase 5 aasta jooksul on Euroopa Komisjoni andmetel elektrienergia hulgihind näidanud kõikjal EL-s 35-42% keskmist langustrendi ning tulevikuprognosis lähima 5 aasta jooksul hinnakasvu ei demonstreeri. Võrreldes 2013. aastaga on Nordpoolis kaubeldava elektrienergia hinnad tänava langenud keskmisel 30%. Turupõhine elektritootmisvõimsuste rajamine olemasoleva turumudeli puhul tulevikus on ebareaalne. Uute tootmisvõimsuste rajamiseks on sisuliselt vaid kaks reaalset stsenaariumit: olemasoleva turumudeli muutmine, kas elektriturge liberaliseerides täiendavalt bilansituru, hädaabiteenuste turu vms. näol ja/või elektri jaama rajamiseks makstavate subsidiumitega jätkates. ENMAKi eelnõus ei ole käsitletud kumbagi stsenaariumit.
4. Kevadel toimunud Riigikogu valimised tõid küll muutused koalitsioonileppesse, sätestades varasemast ambitsioonikamad taastuvenergia eesmärgid aastaks 2030, ent ENMAK eelnõusse need teed ei leidnud. Nii sätestab koalitsioonileping p 9.21 Jätkame soojussektori reformiga, et aastaks 2030 toodetaks 80% Eestis tarbitavast soojusest kodumaisest biokütustest“ ja 9.22 Seame eesmärgiks, et taastuvenergia osakaal elektrienergia lõpptarbimises moodustab aastaks 2030 poole tarbimisest.“ ENMAKi eelnõus need ambitsioonikamad eesmärgid paraku meie andmetel ei kajastu. Peatüki 2 „Eesti energiapoliitika eesmärgid“ all sätestatakse, et taastuvatest energiaallikatest elektri tootmise maht moodustab a-ks 2030 30% sisemisest elektri lõpptarbimisest, mis on pea poole vähem koalitsioonileppe eesmärgist. Soojusmajanduse osas aga kadunud viide biokütustele ning asendatud see taastuvate allikatega.
5. ENMAK eelnõus on võrreldes juba kehtivate arengukavadega ambitsioonitu nii 2030 kui 2050 a. vaates. Seda iseäranis elektri- ja transpordimajanduse valdkonnas. Kehtiv Elektrimajanduse Arengukava aastani 2018 (ELMAK) näeb ette 500 MW meretuulikuid, 900 MW tasakaalustavaid võimsusi, 260 MWel koostootmise võimsusi, mida ENMAK ei kavanda. Transpordisektoris on sätestatud ENMAK eelnõu eesmärgiks metaankütuste kasutamine maanteesõituteks 10% aastaks 2030. Eesmärk on tunduvalt madalam kui Arengufondi analüüsid ja biometaani programmis koostatud stsenaariumid ette näevad. Koalitsiooniprogrammi p 9.20 sätestatud pikaajalist visiooni, mille kohaselt seatakse elektri ja soojatootmises pikaajaliseks eesmärgiks järkjärguline üleminek taastuvenergeetikale, ENMAKist ei leia.
6. Adekvaatseid meetmeid eesmärkide saavutamiseks ENMAKist ei leia. Samuti puuduvad seosed väljatöötatud arengukava, analüüsides tuvastatud efektiivsete lahenduste ning tegeliku seadusloome vahel.
7. Arengukava eelnõus puudub sisuline ambitsioon taastuvenergia osas. Samal ajal kui riigid üle maailma seavad enesele järjest ambitsioonikamaid taastuvenergia eesmärgi on Eesti, kus potentsiaali taastuvenergia arendamiseks jätkub, tegemas vähikäiku. On selge, et taastuvenergia toetamine peab tehnoloogiate arenedes vähenema ja seda põhimõtet ETEK täielikult toetab, kuid ENMAK eelnõu käesoleval hetkel näitab ambitsiooni puudumist. Panustades taastuvenergiele ei taga me mitte ainult puhtamat keskkonda ning väiksemaid keskkonnamõjusid vaid vähenevad kulutused tervisele ja

võrgukadudele ning paraneb varustuskindlus ja energiajulgeolek, lisaks olulised positiivsed sotsiaalmajanduslikud mõjud..

Turupõhine ning tõestamata tehnoloogiatele rajatav energiamajanduse tulevik on Eesti riigile riskantne. ENMAK on koostatud vananenud alustel, sest uttegaasi stsenaariumit ei realiseerita. Investeeringuid õlitootmisse ei tehta madala naftahinna tõttu, samaaegselt on õlitootjad teada andnud soovist uttegaasist bensiini toota. Seetõttu pole riigil adekvaatset stsenaariumit tootmisvõimsuste edendamiseks. See tähendab, et Eesti hakkab pärast 2023. aastat elektriimportijaks. Selline areng on selgelt ebasoovitav arvestades ulatuslikku ressursipotentsiaali, mida Eestis elektritootmiseks saaks kasutada. Seega tuleks arengukavas teha muudatusi ning energiajulgeoleku tagamiseks rajada end juba tõestanud taastuvenergia tehnoloogiatel põhinevaid elektritootmisvõimsuseid, tuginedes ülalpool viidatud ja teistele efektiivsetele meetmetele.

Teeme ettepanekud:

1. Sätestada ENMAKi eesmärgiks viia taastuvenergia tootmise osakaal elektrienergia lõpptarbimises vähemalt 50%-ni 2030. aastaks, vastavalt koalitsioonileppe punktile 9.22. Eesti riigi eesmärk peab olema elektrienergia eksportijaks jäämine ka 2030 ja 2050 aasta perspektiivis ning kodumaiste ressursside efektiivne kasutamine energiamajanduses.
2. Sätestada ENMAKi eesmärgiks, et aastaks 2030 toodetaks 80% Eestis tarbitavast soojusest kodumaisest biokütustest, vastavalt koalitsioonileppe punktile 9.21.
3. Näha ette adekvaatsed meetmed nende eesmärkide saavutamiseks sh. peale 2020 a-t.

Loodame, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium leiab võimaluse kirjeldatud ettepanekutega arvestamiseks ning kinnitame valmisolekut ühiselt nende sõlmküsimuste lahendamiseks tegutseda.

Lugupidamisega,

/allkirjastatud digitaalselt/

Rene Tammist

MTÜ Eesti Taastuvenergia Koda juhatuse esimees

Aira Toss

MTÜ Erametsaliit juhatuse esimees